

Milí čtenáři, tyto strany tvoříte právě vy. Přispějte také do svých novin a podělte se s ostatními o vše, co vás ve vašem okolí zaujalo, potěšilo, pobavilo nebo naopak zklamalo či rozzlobilo. Zde je prostor pro vaše články, názory, verše či zajímavé fotografie. Neostýchejte se ukázat ostatním snímky svých čtyřnohých miláčků, dětí, kamarádů, oslav, zážitků z cest a všeho, co je pro vás důležité. Pište na: redakce.valassky@denik.cz

Potaš se vyráběla z bukového popela

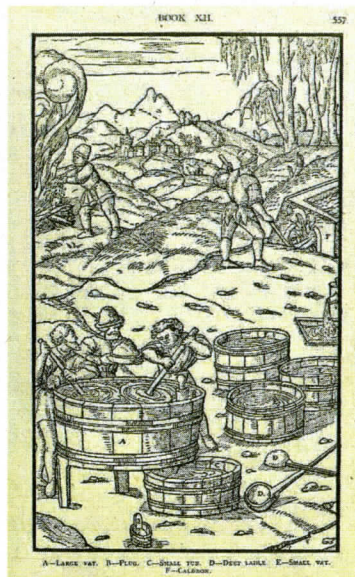
Valašsko – Pod tímto tajemným názvem se ukrývá chemikálie uhlíčitán draselný, která byla nedílnou součástí sklářského kmene (směs křemičitého písku, potaše, vápence a barviv pro výrobu skla), jelikož snižovala teplotu tavení skla.

Muzejní kukátko

Potaš se také nazývala flus (z německého Flussmittel, tj. tavíadlo), v češtině se používal název salajka. Vyráběla se z bukového popela v malých dílnách zvaných potašárny či salajkárny. Ty existovaly také na vsetínském paství buď jako samostatné provozy, či byly budovány jako součást skláren. Výrobu potaše umožňoval nájemcům skláren majitel panství nebo pronajímal zájemcům přímo potašárny. Na vsetínském paství měly potašárny v 17. a 18. století prona-

jaty židovské rodiny, které byly zběhlé v obchodování, a tudíž mohly zajistit odběr pro své zboží. Potaš prodávaly do skláren či jako surovinu potřebnou na výrobu mýdla nebo barvení látek.

Princip výroby potaše zůstal po staletí stejný. Nejprve bylo nutné získat velké množství popela, nejlépe z buku. Dřevo se pájilo volně na ohništích, někdy se pájily stromy tzv. na stojato: do mohutných stromů, s jejichž kácením by bylo příliš práce, se vyhloubil u paty otvor, v němž popeláři rozdělali a udržovali oheň. Strom zevnitř pozvolna vyhořel a neohrozil okolní les. Potaš se z popelu postupně louhovala v nádobách s falešným dnem pokrytým slámost, klestím a prkénky. Výluh se poté odpařoval v pánvích nebo kotlích po dobu několika dní, až na jejich dně zůstala po odpaření vody z louhu tzv. černá salajka. V kotli zbyla potaš, byla tvrdá

jak kámen, barvy hnědé až černé. Kusová potaš se z kotle vybrala, zbylá jednolitá hmota se musela z kotle vykopat a následně se všechna potaš rozdrtila. Aby byla použitelná do sklářského kmene, musela

potaš nakonec ještě projít kalcinací v pecích. Tímto žháním potaše při teplotách dlouhodobě přesahujících 800 °C došlo k odpaření zbytkové vody, spálení nevyfiltrovaných organických nečistot a eliminaci zbylých příměsí chemickými reakcemi. Kalcinace končila, když si vyjmutá potaš zachovávala bílou barvu. Z 1000 kg dřeva se vyrobilo asi 1 až 1,3 kg salajky. Aby se zamezilo úbytku lesů, mělo se dle dochovaných ujednání používat na výrobu salajky dřevo z vyvrácených, suchých či polámaných stromů. Kvůli úspoře dřeva také nájemci potašáren popel nakupovali v domácnostech na panství. V 19. století se postupně přecházelo na chemickou výrobu potaše, což vedlo k zániku tradičního lesního řemesla.
Text: Pavel Mašláň, Muzeum regionu Valašsko
Obr. Výroba potaše zobrazena v knize **Georgiuse Agricoli De re metallica libri XII**